



Momme Mailunds dimissionstale

Taler

Momme Mailund
Rektor på Herning Gymnasium

Dato

26. juni 2026

Sted

Herning Gymnasium

1 Kære Studenter

Lad være med at lytte!!!

5 Denne dimissionstale er ganske vist de sidste formelle ord, I får med fra Herning Gymnasium, men alligevel vil jeg sige til jer – særligt i denne tid, hvor I helt sikker får mange gode råd om fremtiden fra venner og familie: lad være med at høre efter!!!

10 Dette råd om ikke at lytte, kommer ikke fra mig. Det kommer fra et ikon i dansk journalistik fra jeres forældres og jeres bedsteforældres tid, nemlig Mette Fugl, som i mange år var stjernereporter for Danmarks Radio. For ikke så længe siden fyldte hun 70, og i den anledning blev hun bedt om at dele ud af sin livserfaring.

15 Det var hun tilbageholdende med, for hun kunne huske, at hun som teenager var blevet interviewet til et radioprogram af nogle **voksne** journalister, hvor hun sagde noget i retning af følgende: ”Alle voksne vil altid give mig råd. Og I kan godt komme med alle jeres erfaringer. Men jeg gider ikke høre på dem, og jeg vil ikke bruge dem. For jeg skal gøre mig mine egne erfaringer. Ellers kan jeg ikke
20 forstå dem og lære af dem.”

Det synes jeg, at I skal huske på.

Tidligere i denne uge er I blevet studenter, og tre år på Herning Gymnasium er
25 slut. Og mon ikke der med huen – ud over en masse glæde, lettelse og fester – også følger en tanke om, hvad der nu skal ske. Hvad skal jeg egentlig bruge huen til?

Gennem generationer har det været sådan, at man tog en studentereksamen for

30

at kunne komme ind på **den** videregående uddannelse, som man drømte om; indenfor et fag, man **interesserede** sig for; så man dér, på den videregående uddannelse, kunne tage en embedseksamen eller på anden vis blive certificeret og godkendt til at varetage et job ude i erhvervslivet, hvad enten det var den
35 offentlige eller den private sektor.

Det har været et praktisk system, hvor eksamensbeviser var en valid indikator for, hvad man havde lært rent fagligt.

Men de seneste 10-15 år er der sket noget. Fokus fra politikere, lærere og
40 vejledere har mere og mere været rettet mod at få jer unge til at vælge rigtigt. Underforstået: at vælge noget, hvor der er jobs at få, som er til gavn for samfundet, og komme hurtigt gennem uddannelsessystemet, så I kan blive registreret i finansministeriets regneark som 'arbejdskraft'.

45 Det betyder, at I som generation har lært – eller ubevidst er blevet opdraget til - at skære alt overflødigt væk. Det mærker vi også på gymnasiet. I vil med det samme, og hele tiden, vide, hvad formålet med undervisningen er, og hvad I bliver målt på til eksamen.

50 Og her må man sige, at I som generation er heldige. For netop i den sammenhæng har I fået kunstig intelligens som en kæmpe hjælp. Hvis der er noget kunstig intelligens kan, så er det at skære ind til benet, skabe struktur, forklare og formulere flotte svar på de spørgsmål, som bliver stillet i timerne, i opgaver og til eksaminer.

55 Det kan på mange måder være godt at få kunstig intelligens til hjælpe med at forstå formålet med en opgave, at få forklaret lærerens spørgsmål og få gode forslag til svar... men det rummer nogle svære problematikker.

For det første – og det er aktuelt, når nu vi netop i dag markerer jeres afsluttede
60 eksamen – så sætter det spørgsmålstejn ved måden at se eksamensbeviser på. For når elever og studerende nu lynhurtigt kan få gode og velformulerede svar på alle mulige spørgsmål fra kunstig intelligens, og når kunstig intelligens ovenikøbet kan promptes til at lave besvarelser der svarer til, lad os sige et 10-tal, i skriftlig dansk, hvor meget har eleverne så egentlig lært, og kan vi overhovedet
65 tage karakterer og eksamensbeviser for gode varer?

En anden problemstilling er spørgsmålet om, hvad kunstig intelligens gør ved **os**, som mennesker.

70 Kunstig intelligens kan meget hurtigt blive den nemme løsning vi tyr til, når vi har travlt. Men problemet med kunstig intelligens som nem løsning – både i en læringsmæssig sammenhæng, men også i andre sammenhænge – er, at vi bliver dovne. Kunstig intelligens fremmer bare ikke lysten til at øve sig på noget; det fremmer ikke lysten til at læse i vildskab, lysten til at fortabe sig i et emne, eller
75 modet til at prøve noget, som måske er lidt skævt eller nytænkende, og som måske ikke umiddelbart giver bonus, når man sidder ved eksamensbordet eller på anden måde, skal præsentere, hvad man kan.

Det har vi i de seneste par år haft nogle armlægninger om her på gymnasiet. Som
80 skole har vi forsøgt at tage noget af det målbare ud af ligningen ved at droppe karaktererne for de almindelige skriftlige hjemmeopgaver, med et ønske om, at det ville give jer mere lyst til at afprøve ting og lave fejl – og i håb om, at I på den måde rent faktisk kunne lære mere. Det har I opponeret kraftigt imod gennem elevrådet, og I har tydeligt givet udtryk for, hvor vigtige netop karaktererne er
85 for jer.

Mange af jer har haft psykologi som valgfag og ved derfor sikkert noget om motivationsteori. Så vi kunne sikkert få os nogle spændende samtaler om fordele og ulemper ved skolens måde at gøre tingene på. Og vi er nok stadigvæk ikke helt enige.

90 Men heldigvis har mange af jer har formået at se ud over kunstig intelligens's forjættende muligheder. I har brugt kunstig intelligens til at finde inspiration, til bedre at forstå nogle ting, inden I selv har formuleret jeres opgaver og taget viden ind. Det vidner jeres eksamenskarakterer i hvert fald om.

95 Nogle af jer har indset, at hvis man overlader alt for meget til kunstig intelligens, så risikerer man at blive intellektuelt doven, og at der på den måde går en masse læring tabt – for det **er** kun gennem det hårde arbejde med stoffet, at man for alvor får noget ud af det og bliver dygtigere...

100 En tredje problemstilling er, hvordan vi udvikler os som samfund, når kunstig intelligens bliver koblet med den øvrige teknologiske udvikling.

I et interview i Politiken for en lille måneds tid siden, gav amerikaneren Miles Tayler, der bl.a. er forfatter og tidligere embedsmand i Homeland Security, sit synspunkt på udviklingen, som han kaldte historisk.

105 Han forklarede i interviewet, hvordan sammenkoblingen af kunstig intelligens og teknologi har givet individet en ekstraordinær magt, i og med at enkeltindivider fra hvor som helst i verden pludselig kan tiltrække millioner af

110 følgere og udbrede deres synspunkter, hvad enten det er sandheder eller løgne, på godt og ondt. Og på den måde, forklarede han, findes der i dag enkelte personer, der har større indflydelse på samfundet og historien end hele nationalstater havde i tidligere århundreder.

Det er problematisk, fordi vi hidtil har haft nogle samfundsmæssige Institutioner, som eksisterede for at give en kollektiv stemme til grupper med

115 FÆLLES idéer og interesser. Men når enkeltpersoner nu kan opnå lige så stor indflydelse og magt, som nogle af disse institutioner, så mister institutionerne deres værdi, og hvad sker der så med fællesskabet?

Hvis man betragter verden på den måde, så er der ikke tvivl om, at kunstig intelligens og den teknologiske udvikling også påvirker udviklingen af ikke blot

120 undervisning men hele vores samfund.

Tilbage i januar måned, hvor bølgerne gik højt om USA's – eller måske skulle jeg sige Donald Trump's – interesse for at overtage kontrollen med Grønland, var en flok grønlandske gymnasieelever på besøg hos nogle danske

125 gymnasieelever.

I den forbindelse udtalte en af de unge, at hun var træt af at opleve historiske begivenheder, og så nævnte hun – ud over konflikten med USA om Grønland – coronapandemien og klimaforandringerne som kriser, hun i sit blot 17 år gamle liv har skullet forholde sig til. Hun kunne også have nævnt krigen i Mellemøsten, krigen i Ukraine eller udviklingen af kunstig intelligens.

130

Det er mange svære ting at forholde sig til – uanset om man er 17 år gammel, nybegt student eller student med 50-års jubilæum. Ja man kan nogle gange godt

135 blive bekymret for, hvordan det skal gå.

Men her synes jeg, at der er trøst og forhåbning at hente hos den franske sociolog, filosof og forfatter Edgar Morin, som døde i begyndelsen af maj måned i en alder af 104 år.

140 I et interview i anledning af sin 100-års fødselsdag, sagde han blandet følgende.

"Vi, I og jeg, er unikke individer. Vi er alle forskellige fra hinanden, men samtidig er vi alle ens som mennesker.

Mennesket er komplekst og flerdimensionelt. I mennesket findes både det bedste og det værste — hvilket menneskehedens historie har vist os.

145 *Hver enkelt af os er en del af menneskehedens egenartede og enestående eventyr. Hver af os deltager i dette uendelige, i denne virkelighed, vævet sammen af*

smerte, glæde og usikkerhed.

150 *I dag, hvor menneskeheden som aldrig før er truet af dødelige farer — fanatisme, atomtruslen, den accelererede nedbrydning af biosfæren — er det afgørende, at de unge bliver bevidste om vores fælles skæbne.” Citat slut.*

Og så er vi tilbage ved spørgsmålet om, hvad studenterhuen skal bruges til, og om eksamensbeviset egentlig er noget værd. – Og her skal vi huske noget
155 uendeligt vigtigt; noget af det, som jeg var lidt inde på til den sidste fælles morgensamling før eksamen: gymnasietiden er meget mere end blot det faglige og karakterer. Vi taler måske ikke nok om det i hverdagen, men gymnasiet handler også rigtig meget om almendannelse...
Almendannelse er højnelse til humanitet, gennem kultur... jeg siger det lige igen:
160 højnelse til humanitet, gennem kultur.
Kultur ikke forstået som ”kunst og kultur”, men kultur forstået som det, at vi er sammen om at være mennesker, menneskehedens fællesskab, og at vores vigtigste opgave som mennesker er at forsøge at opføre os ordentligt og fokusere på det ansvar, vi har over for dem, som er tæt på os.

165 Historien har udfordret mennesket til alle tider, altid, igen og igen – men uanset hvilke kriser, der har præget samfundet eller verden gennem tiden, uanset hvad **mennesker** gennem tiden har måttet stå igennem, så har menneske**heden** altid klaret det som et fællesskab.

170 Edgar Morin, den franske filosof, som jeg citerede for et øjeblik siden, sagde også:
”*At leve er at udfolde sig. At leve er livets poetiske kvalitet. At kunne elske at kunne undres, at kunne beundre at kunne forgude. Uanset om det er en person, en solnedgang, en flok svaler i flugt eller et ansigt. At leve er at føle noget poetisk, som griber én. Noget, der er inde i os, men også uden for os. Det er dét, det vil sige at leve.*”

Lad mig derfor slutte af med et lille stykke dansk poesi, der rummer både indre
180 og ydre skønhed, nemlig C. V. Jørgensens ”*Amor og den sidste pil*”, der lyder sådan her:

*Jeg strejfer planløst om på vejene hvor jeg bor
Med fornyet appetit på livets gang her højt mod nord
Hvor folk & fæ igen færdes uvante i det fri
185 Mens stjernerne de funkler som Resedas simili*

190 *Ø hver en villahave har sin helt specielle duft '
Der forsøder sommernattens stillestående luft
Hvor nattergalen uden at unde sig selv det mindste hvil
Slår sine triller dygtigt ramt af Amors pil*

*Ja natten den er lys Ø lang som vejen hjem til der
Hvor min uredte seng står frit i rummet
fristende Ø klar*
195 *Med drømme der vil ku' sende - enhver til verdens ende
Men jeg la'r andre om at sove Ø forbli'r i min tro
På at vinden hvisker i mit øre: ka' du høre græsset gro?*

Kære Studenterårgang 2026
200 Jeg håber, at I vil have lyst til livet i de historiske tider, som vil komme.
Jeg håber, at I vil lytte til og lære af historien, men at I også vil have **modet** til at
gøre jeres egne erfaringer.
Og så håber jeg, at I vil bære poesien og fællesskabet med herfra.
205 Jeg dimitterer jer hermed fra Herning Gymnasium.

Kilde
210 Manuskript modtaget fra taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler og producent

Kildetype
Digitalt manuskript

Tags
215 Translokations-/dimissionstale

URI
<https://www.dansketaler.dk/tale/momme-mailunds-dimissionstale-2026>

220